

Eltérések és hasonlóságok a pénzügyi instrumentumokban Magyarország és Dél-Korea pénzügyi számláiban³

Tanulmányunkban Magyarország és Dél-Korea pénzügyiszámlák-statisztikáit elemezzük. Cikkünkben alapvetően arra keressük a választ, hogy milyen megállapításokat lehet tenni két ennyire különböző ország pénzügyi statisztikájának összehasonlítása alapján. Milyen a két ország nettó pénzügyi pozíciója? Magyarország közepesen fejlett, míg Dél-Korea fejlett ország – miben térnek el pénzügyi mutatóikban, a következtetések miben segíthetnek a közepes fejlettség csapdájának megértésében?

Magyarország pénzügyiszámlák-statisztikája igen részletes és alapos módszertanra épül, így jó összehasonlítási alapot biztosít az elemzéseinkhez. Ugyanakkor Magyarország és Dél-Korea különböző gazdasági potenciállal rendelkeznek, a gazdasági fejlettség különböző szintjén állnak, ezért kiemelt jelentőségű a hasonlóságok és különbségek kimutatása a két ország pénzügyi instrumentumai között. Az elemzésekhez statisztikai eszközöket alkalmaztunk.

Kulcsszavak: nemzeti számlák, pénzügyiszámlák-statisztika

Bevezetés

Tanulmányunkban Magyarország és Dél-Korea pénzügyiszámlák-statisztikáit elemezzük. A pénzügyi számlák és a nemzeti számlák elmélete és gyakorlata a mindennapi gazdaságpolitika, valamint a tudományos kutatások részeivé vált. A gazdasági szektorok pénzügyi számláinak és mérlegeinek rendszeres áttekintése információt szolgáltat a döntéshozók számára az adott gazdasági szektor eszközeiről és kötelezettségeiről. Lehetőséget biztosít az egyes országok pénzügyi eszközeinek összehasonlítására,

1 Főiskolai docens, Budapesti Gazdasági Egyetem; egyetemi docens, Budapesti Metropolitan Egyetem; e-mail: ilyes.csaba@uni-bge.hu; cilyes@metropolitan.hu.

2 Egyetemi docens, Budapesti Gazdasági Egyetem; e-mail: ilyesnemolnar.emese@uni-bge.hu.

3 DOI: http://dx.doi.org/10.31570/Prosp_2018_02_3

a hasonlóságok, különbözőségek és azok okainak feltárására, mivel a pénzügyi számlákat a reálgazdaság leképeződésének tekinthetjük, amelyen keresztül a reálgazdaság is érthetőbbé válik. Másrészt nem szabad arról a tényről sem elfelejtkezni, hogy a pénzügyi instrumentumokról sokkal több pontos adat, információ áll rendelkezésre, mint a reálgazdaságról. Emiatt választottuk a pénzügyi instrumentumok elemzését, összehasonlítását.

Felmerül a kérdés, hogy miért éppen ezt a két országot vizsgáljuk. Mit adhat a gazdasági szakemberek számára két, ennyire különböző ország pénzügyi statisztikájának összehasonlítása? Dél-Korea gazdasága meghatározó szerepet játszik, míg Magyarországé kevésbé. Az viszont megállapítható, hogy a múltban Dél-Korea gazdasága sem bírt olyan súllyal, mint napjainkban. Az a gazdasági fejlődés, amin keresztül a koreai gazdaság eljutott oda, ahol jelenleg áll, mindenképpen jó támpontot adhat ahhoz, hogy a magyar gazdasági szereplőkkel, szektorokkal összehasonlítva következtetéseket vonjunk le a két országra vonatkozóan.

A pénzügyiszámlák-statisztika egyre jelentősebb szerepet tölt be a nemzeti számlák rendszerében, különös tekintettel a pénzügyi eszközök és kötelezettségek felhalmozására és állományára, illetve pozícióira. Magyarország az Európai Unió tagjaként igen részletes pénzügyiszámlák-statisztikákat készít a nemzetközi módszertan alkalmazásával. Ez a pénzügyiszámlák-statisztika az Európai Unió viszonylatában is az egyik legkiemelkedőbbnek számít, ami jó alapot biztosít az összehasonlító elemzéshez. Ugyanakkor Magyarország és Dél-Korea jelentősen eltérő gazdasági potenciállal rendelkeznek, a gazdasági fejlődés különböző szintjén állnak. Dél-Korea gazdasága a világ legnagyobb gazdaságai között van. Az ország a koreai háborút követően a világ egyik legszegényebb országa volt; nemzetközi segélyek és kölcsönök segítségével, valamint agresszív konglomerátumokra és exportra építő gazdaságpolitikájának köszönhetően néhány évtized alatt az egyik leggyorsabban fejlődő gazdasággá vált, így bekerült az ázsiai tigrisek közé. 2016-ban Dél-Korea bruttó nemzeti terméke (GDP) 1414,8 milliárd dollár volt (Trading Economics 1960–2018). A munkanélküliség itt az egyik legalacsonyabb az OECD országai közül. Dél-Korea egyre népszerűbb befektetési célpont, főképp az USA és Japán számára. Az ország pénzügyi központja a főváros, Szöul. Természeti erőforrásai korlátozottak, az energiahordozók mintegy 96%-át importból fedezi (Seung 2010; IMAA 2018). Dél-Korea gazdasági teljesítménye 2018-ban is az elemzők által vártnál nagyobb mértékben nő. Magyarország közepes gazdasági potenciállal rendelkezik, nominálisan számolva a világ 55. legnagyobb gazdasága, míg az 50. helyen áll a vásárlóerő-paritás alapján. 2016-ban a bruttó nemzeti terméke (GDP) 126 milliárd dollár volt. Magyarország a világ 37. legnagyobb exportőre, az importőrök listáján pedig a 36.

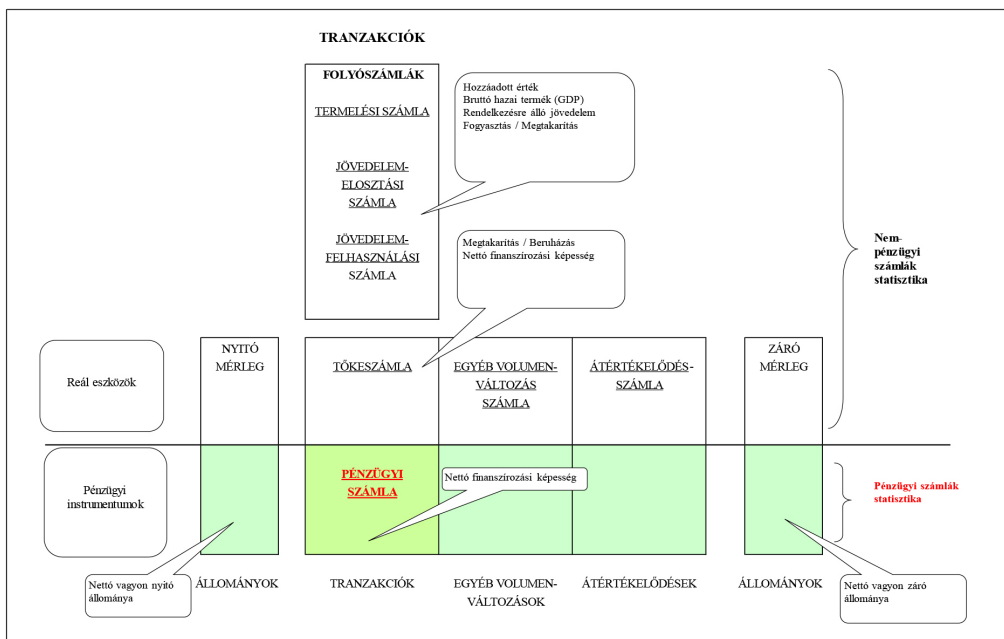
helyen áll, gazdasága magas jövedelmű OECD-gazdaságnak minősül, továbbá a világ nagyon magas emberi fejlettségi szintű országai közé tartozik (Statisztikai Tükör 2018; Völgyi 2018).

A két ország között meglévő alapvető különbségek miatt kiemelt feladatnak tekintjük, hogy bemutassuk a hasonlóságokat és a különbségeket is e két, különböző kontinensen található ország esetében. Ehhez megfelelő alapot biztosít az a tény, hogy mind a két ország azonos módszertan szerint állítja össze pénzügyi statisztikáját.

Az alkalmazott módszertan, a felhasznált adatok köre

A nemzeti számlák rendszere egymással összefüggő számlák sorozatára épül. Az egyes számlák különböző típusú gazdasági tevékenységekre vonatkoznak. Minden számla forrásainak és felhasználásainak a különbségeként adódik az egyenlegező tétel, amely eredményeként határozható meg a hozzáadottérték-mutató, a bruttó hazai termék, a rendelkezésre álló jövedelem, a megtakarítás, beruházás stb. Ezen mutatók a kutatásunk számára is fontos jelentőséggel bírtak, mivel az is célunk volt, hogy feltárjuk a kapcsolatokat a pénzügyi számlák adatai, valamint a nemzeti számlák folyó- és tőke-számláiból meghatározható mutatók között.

1. ábra: A nemzeti számlák és pénzügyi számlák kapcsolata (Ilyés 2015)

A pénzügyi számlákból – az alapinformációk mellett – két fontos indikátort is meghatározhatunk, a *nettó finanszírozási képesség/igény*, valamint a *nettó pénzügyi vagyon* mutatókat.

$$\begin{aligned} \text{Nettó finanszírozási képesség vagy igény} &= \\ &= \text{Pénzeszközök tranzakcióból eredő változása} \\ &- \text{Kötelezettségek tranzakcióból adódó változása} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} (\text{Tőkeszámlán: Nettó finanszírozási képesség} &= \text{Megtakarítás} - \text{Beruházás}) \\ \text{Nettó pénzügyi vagyon} &= \text{Pénzügyi eszközök és kötelezettségek különbsége} \end{aligned}$$

A két mutató alapján meghatározható, hogy egy gazdaságban milyen az egyes szektorok állapota, valamint az, hogy milyen jellegű kapcsolat áll fenn az egyes szektorok között. Nemzetgazdasági szinten megmutatja az adott ország külfölddel szembeni nettó finanszírozási képességét/igényét. Amennyiben ez az összeg pozitív, finanszírozási képességnek, ha negatív, finanszírozási igénynek nevezzük. Általánosságban egy szektor bruttó pénzügyi vagyona tartalmazza az adott időpontra vonatkozóan a szektor tulajdonában lévő összes, pénzügyi eszközben tartott vagyonelemét, a készpénztől a betéteken, az állampapírokon és a befektetési jegyeken keresztül egészen a nyugdíjpénztári megtakarításokig. A nettó pénzügyi vagyon úgy határozható meg, ha a pénzügyi eszközök állományát csökkentjük a szektor tartozásállományával.

Egy szektor folyó megtakarításai – szemben a megtakarításállománnyal, azaz magával a pénzügyi vagyonnal – a szektor által egy adott időszakban felhalmozott megtakarításokat tartalmazzák. Az átértékelődéseket – és a többnyire marginális jelentőségű egyéb volumenváltozásokat – leszámítva a szektor pénzügyi vagyona egy adott időszak alatt eszközölt folyó megtakarítások révén növekszik. A bruttó megtakarítások és a szóban forgó időszak alatt felvett és visszafizetett hitelek (valamint az időszak alatt keletkezett és megszűnt, főleg technikai jellegű „egyéb tartozások”) egyenlege különbségéből határozható meg a szektor folyó nettó megtakarítása, azaz a szektor nettó finanszírozási képessége vagy igénye.

A nemzeti számlák rendszere egységes fogalmakkal és elszámolási szabályokkal biztosítja a nemzetgazdaság állapotának és folyamatainak számbavételét és nemzetközi összehasonlíthatóságát.

Az alkalmazott ESA módszertan (European Commission 2013) által meghatározott definíciók és módszerek biztosítják, hogy

- a fogalmak nemzetközileg összeegyeztethetők egymással;
- más társadalom- és gazdaságstatisztika meghatározásaival harmonizálnak;
- a rendszeren belül az egyes részek összhangban állnak egymással;
- valóságközelik;
- különböznek a legtöbb közigazgatási célra használt fogalomtól;
- módszertanilag megalapozottak és hosszú időn keresztül állandók;
- a pénzben és közvetlenül megfigyelhető formában megjelenő folyamatok leírását állítják a középpontba;
- rugalmasak és többcélúak.

A vizsgálatok elvégzéséhez a két ország – OECD által publikált – nemzetiszámle-adatait használtuk fel, elemzéseinket az OECD statisztikai adatbázisában elérhető 2016-os évre vonatkozó pénzügyi számla statisztika adataira építettük.

A kutatás célja

Az elmúlt évtizedekben Magyarországon számtalan új vállalkozás lépett a piacgazdaság színterére új társasági formákkal, új tulajdonosokkal és vezetőkkel. A vállalatok napi működéséhez és fejlődéséhez elengedhetlenné vált a piaci igényeknek megfelelő, korszerű mikro- és makrogazdasági elemzés. Mind a vállalatvezetésnek, mind a tulajdonosoknak tisztában kell lenniük azzal, hogy a vállalkozásuk milyen lehetőségeket és kockázatokat rejt magában. A vállalat feladata az előbbieket mellett még az is, hogy számszerűsítse a kínálkozó esélyeket és felmerülő veszélyeket annak érdekében, hogy stratégiai alternatívákat fogalmazhasson meg a jövőbeli cselekvési lehetőségekre.

Egy adott vállalat sikeressége döntően függ attól, hogy mennyire megalapozott a stratégiája, mennyire elkötelezettek az alkalmazottai és milyen mértékben képes nyomon követni a stratégia megvalósulását. Ha az alkalmazott módszerek időbeli változását tekintjük, megállapítható, hogy a stratégiai megközelítés módja meghatározza az alkalmazott mutatószámokat és módszereket. A vizsgálat során a makro- és mikrokörnyezet elemzése egyaránt fontos. Sok vállalatnál csak a mikrokörnyezetre összpontosítanak, mivel úgy gondolják, hogy a napi üzleti életben elsősorban a közvetlen környezetükkel állnak kapcsolatban. Nagyon gyakran a makrokörnyezet generálja a változásokat

(pl. politikai változások, szabályozási-jogi változások stb.). Ha ezek a változások felkészületlenül érik a vállalatot, az súlyos következményekkel járhat.

Csath (1983) alapján a makrokörnyezet elemzése a következő tényezők vizsgálatából állhat:

- nemzeti és nemzetközi gazdasági helyzet,
- technológiai tudás,
- kormányzati politika,
- társadalmi helyzet, struktúrák, demográfia,
- kulturális viszonyok, értékek,
- természeti környezet.

Kutatásunk szempontjából a pénzügyi instrumentumok kiemelt fontossággal bírnak, ezért jelen tanulmányunkban csak ennek a vizsgálati szegmensnek az eredményeit mutatjuk be.

A pénzügyi eszközök nagyságának és alakulásának elemzése segítséget nyújt egy ország gazdasági helyzetének megismeréséhez, feltérképezéséhez, amely gazdasági jellemzők a mikrogazdaságokra is jelentős hatással vannak, illetve megállapítható, hogy a vállalkozások tevékenysége, pénzügyi aktivitása visszahat a nemzetgazdaság pénzügyi instrumentumaira. „Vizsgálataink azt mutatják, hogy a vállalati szervezeti változási folyamat csak a makro- és mikroszféra együttes figyelembevételével érthető meg. A makroszintű változások gerjesztették a vállalati szintű átalakulásokat, meghatározva azt az általános kontextust, amelyben a vállalati döntések megszületnek” (Bakacsi–Balaton–Dobák 2005).

Napjainkban felerősödött a makrogazdasági elemzések létjogosultsága, a makrogazdasági mutatók alapján levont következtetések figyelembevétele a mikrovállalkozások tevékenységének tervezésében. Ehhez nyújt segítséget a nemzeti számlák rendszerének, illetve annak egy részének, a pénzügyi számláknak az elemzése.

Magyarország a közepes jövedelmi környezetben/cspadában lévő fejlődő ország. Az ország gazdasági szempontból fejlődik, növekszik, de nem tud olyan mértékben növekedni, hogy elérhető közelségbe kerüljön Nyugat-Európa. Dél-Korea –kezdetben hasonló gazdasági helyzetben volt, mint Magyarország – mára sikeresen legyőzte ezt az akadályt. Ma sikeres, gazdaságilag fejlett szereplője a világgazdaságnak.

Kutatásunk célja az volt, hogy megkeressük a hasonlóságokat és különbözőségeket nemzetgazdasági szinten és az egyes ágazatok (szektorok) szintjén a finanszírozásukban.

A dél-koreai és a magyar pénzügyi számlák

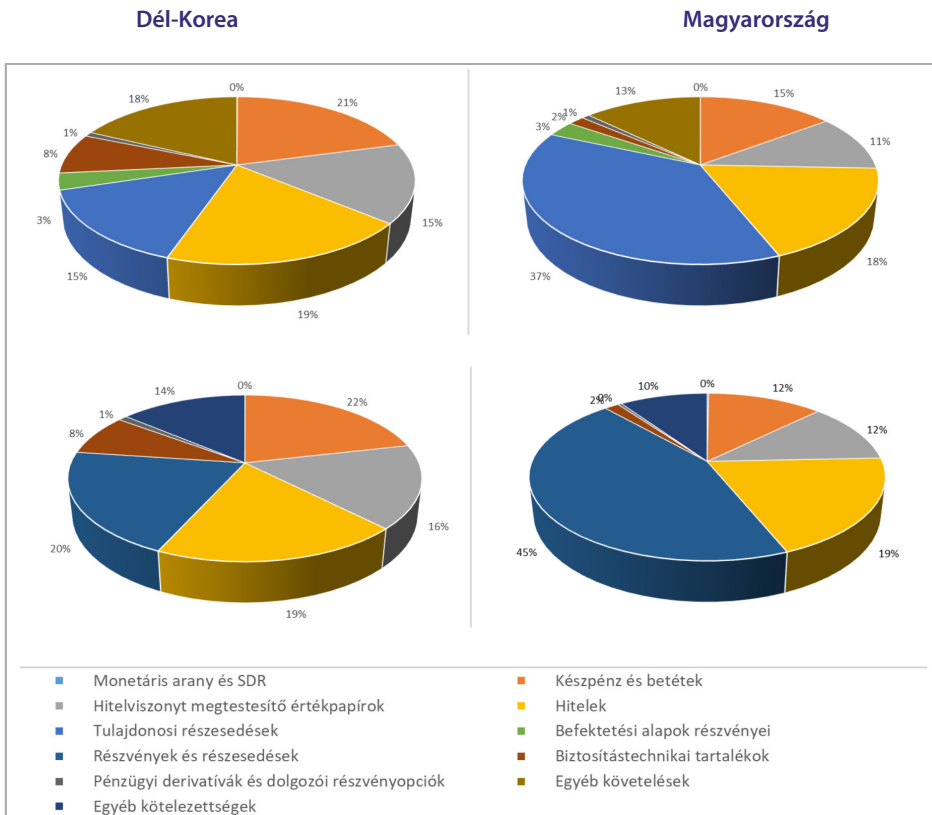
Teljes gazdaság

A nemzeti számlák más részeihez hasonlóan a nemzetközi módszertan egyértelműen meghatározza a pénzügyi számlákon lévő instrumentumok, szektorok csoportjait. A szektorok besorolása regionális elvre épül (lakcímmel rendelkező – nem rezidens egységek). A módszertan a gazdasági szereplők gazdasági viselkedése és jellemzői alapján osztályozza a rezidenseket. A gazdasági egységek általában két fő csoportra oszthatók: rezidensek (belföld) és nem rezidensek (külföld). Rezidens minden olyan természetes és jogi személy, valamint jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, aki/amely gazdasági érdekeltségének központja Magyarország gazdasági területén van. Nem rezidens a rezidensnek nem minősülő természetes személy és szervezet. Nem rezidensnek minősül az a szervezet, amely gazdasági érdekeltségének központja nem Magyarország területén van – ideértve a vámszabad és a tranzitterületet is – és magyar cégbíróságánál nincs bejegyezve (MNB 2015). A teljes nemzetgazdaságot vizsgálva látható, hogy az eszközök oldalán a két ország esetében jelentős különbségek vannak a tulajdonosi részesedések tekintetében. Ezen pénzügyi eszközök közé tartoznak a jegyzett és nem jegyzett részvények, egyéb részvények és befektetési jegyek. Dél-Korea esetében a teljes gazdaság pénzügyi instrumentumainak megoszlása kiegyensúlyozott (15%–20%), míg Magyarország esetében az eszközök tekintetében a tulajdonosi részesedések aránya kiemelkedően magas részarányú (38%).

Összességében megállapítható, hogy Dél-Korea pénzügyi eszközeinek megoszlása viszonylag egyenletes. Nagyobb arányt képviselnek a készpénz, a betétek, a hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok, a hitelek. Magyarország kötelezettségei esetében a legnagyobb rész szintén a részvényekből és befektetési jegyekből származik. A többi eszköz esetében itt is egyenletes eloszlás figyelhető meg. Ha részletesen megnézzük az egyes eszközöket, megállapítható, hogy Magyarországon a legnagyobb arányt képviselő pénzügyi eszköz 45%, míg Dél-Korea esetében ez csak 21%.

2. ábra: Dél-Korea és Magyarország összes eszköze és forrása a teljes állomány százalékában

Forrás: OECD (2016)

Nem pénzügyi vállalatok

Mielőtt a nem pénzügyi vállalatok szerepét elemeznénk, foglaljuk össze, milyen gazdasági szereplők tartoznak ebbe a szektorba. A nem pénzügyi vállalatok szektora nyereségorientált intézményi egységekből áll, amelyek tevékenysége magában foglalja a piaci és nem pénzügyi szolgáltatásokat (European Commission 2013; Bablina et al. 2008).

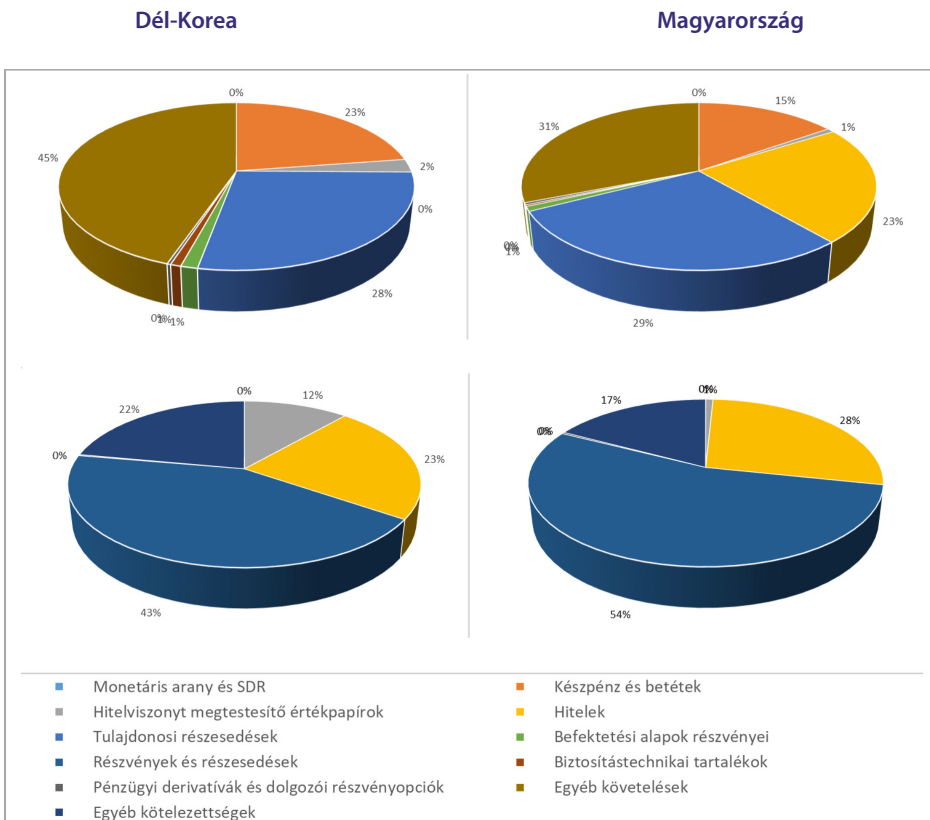
A nem pénzügyi vállalatok dél-koreai és magyarországi eszközeinek összehasonlítása során nagyon hasonló tulajdonságokat találunk, kivéve az egyéb követeléseket, ahol Dél-Koreában az eszközérték valamivel magasabb.

A kötelezettségek esetében is megállapítható, hogy a két ország pénzügyi instrumentumainak megoszlása nagyon hasonló, bár az értékek nem teljesen egyeznek meg. A dél-koreai vállalatok esetében igen magas a hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok

aránya (11%), míg ugyanez a magyar vállalatok esetében csupán 1%. Magyarország esetében a kötelezettségek oldalán a legnagyobb tranzakciók a külföldre köthető, jelentősen bővült a külföldtől részesedés formájában szerzett forrás, ezzel egyidejűleg azonban csökkent a külföld felé fennálló hiteltartozás. A pénzügyi vállalatokkal szembeni, tranzakcióból adódó tartozásnövekedést döntően a nettó hitelfelvétel eredményezte (MNB 2017).

3. ábra: Nem pénzügyi vállalatok eszköze és forrása Dél-Korea és Magyarország esetén a teljes állomány százalékában

Forrás: OECD (2016)

Eszközoldalon kimondottan érdekes, hogy sok a magyar vállalati hitel, míg Dél-Korea esetében inkább az egyéb követelés a meghatározó pénzügyi instrumentum. Ez jelentősen eltérő vállalati működést feltételez. Dél-Koreában több a hitel a forrásoldalon, azaz ott képesek a vállalatok kötvényt kibocsátani, ellentétben Magyarországgal, ami egy fejlettebb vállalati kötvénypiacra utal.

Dél-Koreában a nem pénzügyi vállalatok nettó pénzügyi vagyona közel tizennégy-szerese a magyar nem pénzügyi vállalatok nettó vagyonának. Dél-Korea esetén a szektor nettó finanszírozási képessége nettó hitelfeltevő pozíciójú, a GDP $-0,1\%$ -a, míg Magyarországon ez az érték a GDP $-0,4\%$ -a volt.

Pénzügyi vállalatok

A pénzügyi vállalatok szektora pénzügyi szolgáltatásokat nyújtó intézményi egységekből áll. Ez a szektor jellemzően kereskedelmi bankokból, biztosítótársaságokból, befektetési alapokból, lízingtársaságokból, brókercégekből, nyugdíjalapokból áll.

Dél-Korea pénzügyi vállalatainak összes eszközállománya 14-szerese Magyarország pénzügyi vállalatai összes pénzügyi eszközének. Ez nemcsak nominálisan, de a GDP-hez viszonyítva is szembetűnő különbségeket mutat.

A pénzügyi vállalatok esetében a két országot összehasonlítva mind az eszközök, mind a források oldalán nagyon eltérő értékeket találunk. Az eszközoldalon a legnagyobb dél-koreai pénzügyi instrumentumot a hitelek jelentik, míg Magyarország esetében a részvények és részesedések képviselik a legnagyobb arányt.

A kötelezettségek vizsgálata során az látható, hogy míg Dél-Koreában a készpénz, és – valószínűsíthető, hogy – a betétek állománya rendelkezik a legnagyobb súllyal, melyet a hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok és a biztosítástechnikai tartalékok követnek. Magyarország esetében viszont a részvények és részesedések képviselik a legnagyobb részarányt.

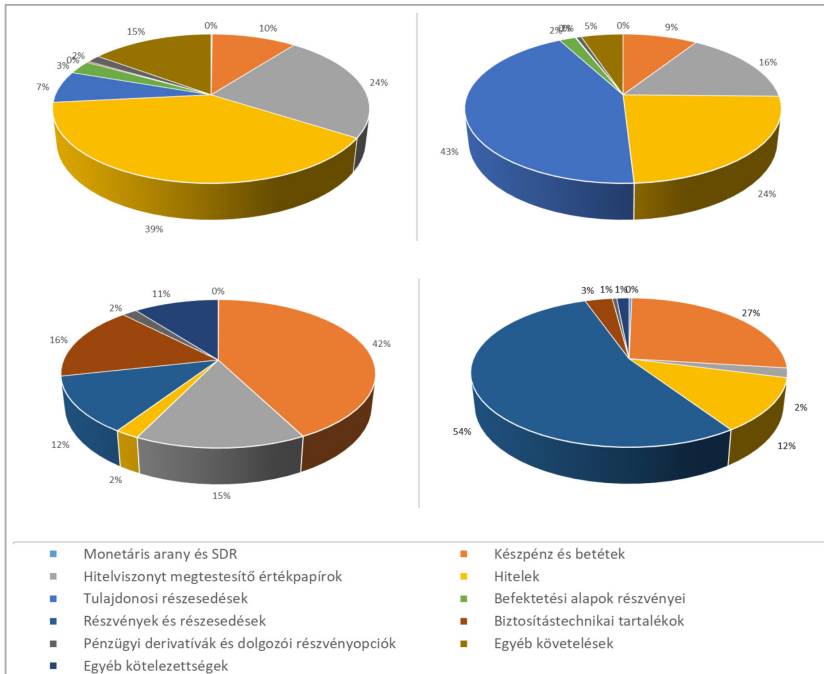
Dél-Koreában a pénzügyi vállalatok nettó pénzügyi vagyona hétszerese a magyar pénzügyi vállalatok nettó vagyonának. 2016-ban a szektor nettó finanszírozási képessége Dél-Koreában a GDP közel 1% -a volt, míg Magyarországon ez az érték a GDP-nek mindössze $0,2\%$ -a.

A pénzügyi vállalatok pénzügyi instrumentumainak elemzése alapján megállapítható, hogy

- a dél-koreai bankok képesek voltak betétből és kötvényből finanszírozni magukat, a magyar pénzügyi vállalatok jellemzően külföldi tőkéből tudták ezt megoldani,
- a dél-koreai bankok hiteleket helyeztek ki és vállalati kötvényeket vettek, míg a magyarok inkább részvényeket vásároltak.

Ezek alapján jól látszik, hogy Dél-Koreában több a belső forrás és fejlettebb a tőkepiac, hiszen sokkal inkább pénzügyi instrumentumokon keresztül működik a gazdaság tevékenysége.

4. ábra: A dél-koreai és a magyar pénzügyi vállalatok eszközei és forrásai a teljes állomány százalékában

Forrás: OECD (2016)

Államháztartás

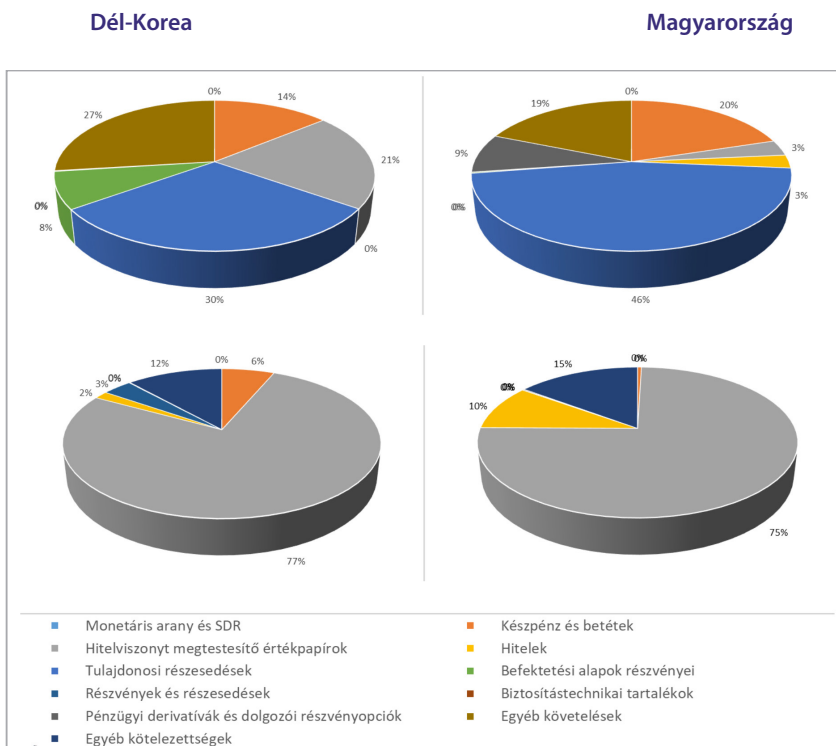
Az államháztartási szektor olyan gazdasági egységekből áll, amelyek nem piaci termékeket és szolgáltatásokat állítanak elő, tevékenységüket főként kötelező fizetések (adók) finanszírozzák. Általános szabályként az ágazat magában foglalja az összes központi vagy önkormányzati költségvetési intézményt, az államháztartást és a társadalombiztosítási alapokat. Az államháztartás (kormányzati szektor) a következő alszektorokra oszlik: központi kormányzat, helyi önkormányzatok és társadalombiztosítási alapok. A központi kormány magában foglalja a központi államigazgatást és intézményeit. Ez az ágazat tartalmazza a központi kormányzat által finanszírozott és ellenőrzött non-profit intézményeket is. A csoport részét képezik a központi kormányzat tulajdonában lévő társaságok is. Az önkormányzati alszektorban a települési önkormányzatok, azok

intézményei és a nemzeti kisebbségi kormányok szerepelnek. A társadalombiztosítási alapok kötelező, államilag szervezett társadalombiztosítási (egészségügyi és nyugdíj-biztosítási) és a kapcsolódó intézményekre terjednek ki (European Commission 2013; Bablina et al. 2008).

Az államháztartás eszközeinek esetében elmondható, hogy a két országban a megoszlások viszonylag hasonlóak, bár az egyes pénzügyi instrumentumok értékei kismértékben eltérők. Dél-Korea esetében az államháztartási szektor értékei alapján megállapítható, hogy a vizsgált szektor sokkal nagyobb mértékben kötvényben és befektetési alapon tartja a pénzét. A forrásoldal is hasonló, bár Magyarországnak jelentősebb hitelei vannak – ezek nagyrészt államköziek lehetnek –, míg Dél-Korea államháztartási szektora képes volt teljesen a piacról finanszírozni magát.

Az államháztartás kötelezettségeinek elemzésénél a két ország tekintetében nagyon kicsi a különbség. Magyarországnak három meghatározó pénzügyi eszköze van, míg Dél-Korea több meghatározó instrumentummal is rendelkezik: készpénz, betét és részvények és részesedések.

5. ábra: Az államháztartás dél-koreai és magyar eszköze és forrása az összes állomány százalékában

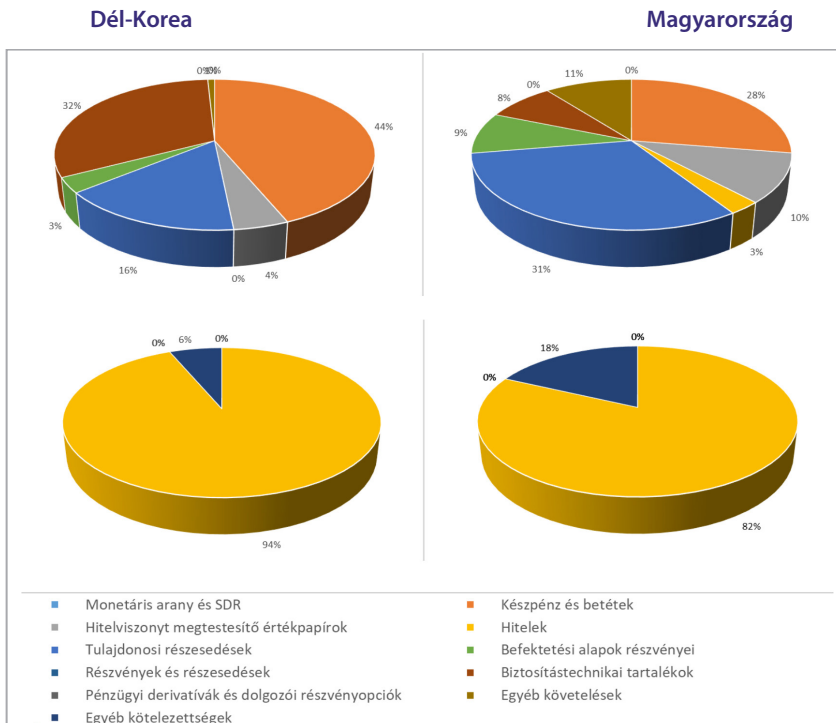

2016-ban Dél-Koreában az államháztartási szektor nettó pénzügyi vagyona a magyar államháztartási szektor nettó pénzügyi vagyonának közel ötszöröse volt. A nettó finanszírozási képesség Dél-Koreában a GDP 2,1%-a, míg Magyarországon ez az érték a GDP –1,7%-a volt.

Háztartások

Bármely nemzetgazdaság esetében a GDP növekedésében a háztartások fő szerepet töltenek be, közvetlenül és közvetve a végső fogyasztási kiadásuk miatt. A háztartások szektor olyan természetes személyeket foglal magában, amelyek elsősorban áruk és szolgáltatások végső fogyasztóiként és munkaerőként viselkednek. A háztartások szektora magában foglalja az egyéni vállalkozókat is, mivel viselkedésüket nem lehet elkülöníteni a működő magánháztartásokétól. A háztartásokat kiszolgáló nonprofit intézmények a háztartások által közvetlenül finanszírozott vagy ellenőrzött nem piaci termelőkől állnak. Ez a szektor magában foglalja a politikai pártokat, egyházakat, a legtöbb egyesületet és alapítványt (European Commission 2013; Bablina et al. 2008; MNB 2015).

6. ábra: Dél-Korea és Magyarország háztartásainak eszközei és forrásai az állomány százalékában

Forrás: OECD (2016)

Dél-Koreában ennél a szektornál a készpénz és a betétek, a biztosítástechnikai tartalékok rendelkeznek a legnagyobb részesedéssel, míg Magyarországon a befektetési alapok részvényei a meghatározók.

Dél-Koreában a háztartások vagy betétben, vagy biztosításban és részvényben tartják a pénzüket. Magyarországon sokkal nagyobb arányt képvisel a közvetlen részvény és kötvény (állampapír). Úgy tűnik, a biztosítási piac is fejletlenebb Magyarország esetében.

A háztartások szektora esetében a két országot összehasonlítva megállapítható, hogy a kötelezettségek pénzügyi eszközei nagyon hasonlóak. A meghatározó pénzügyi instrumentum a hitel. Dél-Koreában ez valamivel magasabb részarányt képvisel, mint Magyarországon, ahol a háztartások nettó finanszírozási képessége 2016-ban a GDP 4,6 százaléka volt (MNB 2017). Mind Dél-Koreában, mind Magyarországon a háztartások nettó pénzügyi vagyona a 2016. évi GDP közel 100%-a volt.

Külföld

A pénzügyi számlák alkalmazási lehetőségei széles körűek. Az állományadatok szektoronkénti elemzése megmutatja az egyes gazdasági szereplők pénzügyi eszközeinek szerkezetét, a különböző pénzügyi instrumentumok prevalenciáját, a pénzügyi közvetítő rendszer súlyát a gazdaságban és a gazdaság pénzügyi nyitottságát a külfölddel szemben. A flow adatok azt mutatják, hogy a vizsgált időszakban (negyedév, év) milyen változások történtek az egyes gazdasági szektorok pénzügyi instrumentumaiban. Más szóval a külföld tranzakciói a rezidensek és a nem rezidensek közötti kapcsolatrendszer megértését segítik (Ilyés 2015; Fano 2017).

Dél-Koreában ennél a szektornál a saját tőke és az egyéb követelések a meghatározóak, míg Magyarországon inkább a tulajdonosi részesedések.

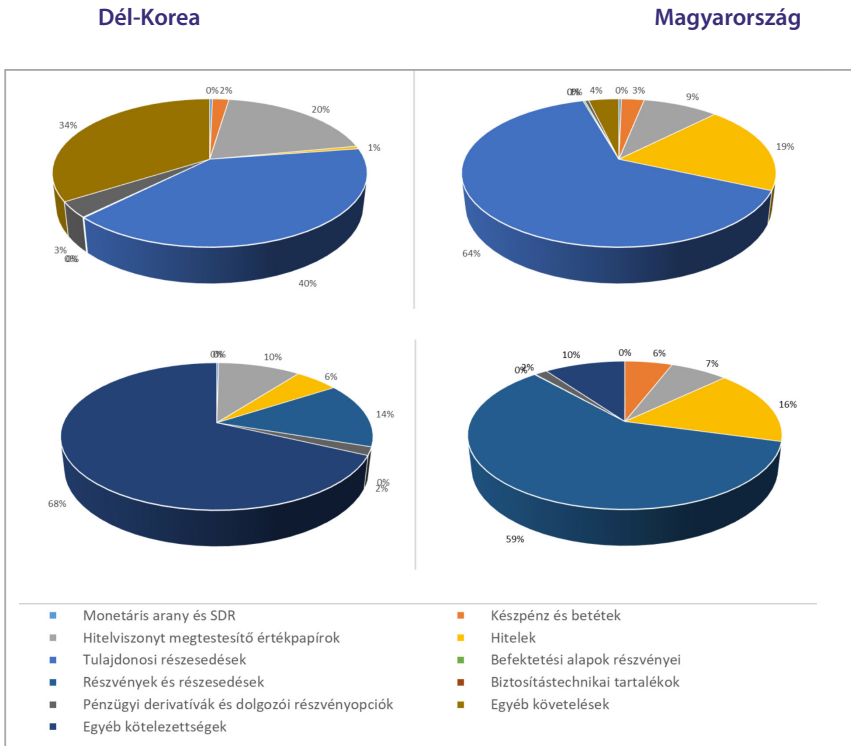
Magyarországon a külföld nettó pénzügyi vagyona összességben növekedett, míg Dél-Koreában ez az érték csökkent. 2016-ban Magyarország esetében a külföld nettó finanszírozási képessége a GDP $-3,3\%$ -a, míg Dél-Koreában ez az érték a GDP $-7,3\%$ -a volt (MNB 2017).

A külföld egyéb követelései valószínűleg áruhiteleket tartalmazhatnak. Dél-Koreában nem tudtak akkora mértékben közvetlen tulajdont szerezni a külföldiek, sokkal nagyobb arányban csak kötvényt tudnak vásárolni. Közvetlen külföldi hitelezés ott szinte nem is létezik, azaz megállapítható, hogy a folyamatok sokkal inkább piacosítottak, mint Magyarországon.

Hogyan léphet ki az adósságából egy ország? Dél-Koreának sikerült. Pénzügyi eszközei tekintetében a hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok és a hitelek jelentik a meg-

határozó instrumentumokat, míg Magyarországon a hitelek és a tulajdonosi részesedések. Kötelezettségek tekintetében a különbség még szembetűnőbb. Dél-Korea esetében a készpénz, a hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok és a biztosítástechnikai tartalékok a meghatározóak, míg Magyarországnál a részvények és a részesedések az összes követelés több mint 50%-át jelentik.

7. ábra: A külföld dél-koreai és magyar eszköze és forrása a teljes állomány százalékában

Forrás: OECD (2016)

A nemzetgazdaság és a külföld kapcsolatrendszerében meghatározó tényezők a kormányzati politika, a kormányzati szinten – Magyarországon még az európai uniós szinten – hozott szabályozók, alapelvek. Magyarországon az elmúlt időszakban indított önfinanszírozó programok és az MNB fejlesztései nagyban segíthetik a magyar gazdaság szereplői és a külföld között zajló gazdasági tevékenység, folyamatok javulását, fejlesztését. Dél-Koreában az erős hazai ösztönzés, illetve a külföldi támogatás hatására gyors ütemben vezettek be új technológiákat az iparban. Növekedett az ártermelés, különösen a külpiacokra szánt áruk esetében. Az ipar megváltoztatta az ország képét, meghatározó gazdasági szereplővé tette az országot.

Összefoglalás

Kutatásaink során két különböző gazdasági potenciállal és sajátosságokkal rendelkező ország pénzügyiszámlák-statisztikáit hasonlítottuk össze. Elemzésünk lehetőséget biztosít arra, hogy következtetéseket vonjunk le a különböző fejlettségi szintű országok pénzügyi eszközeire, valamint a pénzügyi eszközök belső szerkezetére vonatkozóan. Megállapítottuk, hogy Dél-Korea pénzügyi eszközeinek megoszlása viszonylag egyenletes, bár nagyobb arányt képvisel a készpénz, a betétek, valamint a hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok és hitelek. Magyarország kötelezettségei esetében a legnagyobb arányt szintén a részvények és a befektetési jegyek képviselik, míg a többi eszköz esetében itt is viszonylag egyenletes eloszlás figyelhető meg.

Elemzésünk alapján megállapíthatjuk, hogy Dél-Korea sikeresen elkerülte a közepes fejlettség csapdáját. A pénzügyi számlák alapján egyértelműen látszik, hogy a tőkepiaca sokkal fejlettebb. Ahogy megállapítottuk, a nem pénzügyi vállalatok szektor esetében eszközoldalon sok a magyar vállalati hitel, míg Dél-Korea esetében inkább az egyéb követelés a meghatározó pénzügyi instrumentum. Ez jelentősen eltérő vállalati működést feltételez. Dél-Koreában több a hitel a forrásoldalon, azaz ott képesek a vállalatok kötvényt kibocsátani, ellentétben Magyarországgal. Ez egy fejlettebb vállalati kötvénypiacra utal.

A pénzügyi vállalatok pénzügyi instrumentumainak elemzése alapján megállapítottuk, hogy a dél-koreai bankok képesek voltak betétből és kötvényből finanszírozni magukat, a magyar pénzügyi vállalatok jellemzően külföldi tőkéből tudták ezt megoldani. A dél-koreai bankok hiteleket helyeztek ki és vállalati kötvényeket vettek, míg a magyarok inkább részvényeket vásároltak.

Ezek alapján jól látszik, hogy Dél-Koreában több a belső forrás és fejlettebb a tőkepiac, hiszen sokkal inkább pénzügyi instrumentumokon keresztül működik a gazdaság tevékenysége.

Az államháztartás tekintetében Dél-Korea nettó finanszírozó, míg Magyarország nettó hitelfeltevő volt 2016-ban.

A fentebb említett finanszírozási forma Dél-Koreában a sikeres kormányzati program eredményének tekinthető (külföldi tőke tiltása), amit Magyarország az európai uniós tagság miatt nem tudott alkalmazni. A különbségek, eltérő sajátosságok alapján a Magyarország szektorai közötti finanszírozási, hitelfeltevő gazdasági aktivitás fejlesztendő, fejleszthető. Ehhez – ahogy a tanulmányunkban is kitértünk rá – a kormányzat több programot is elindított (MNB önfinszírozási program, BÉT fejlesztése, KKV tőzsdeprogram).

Irodalomjegyzék

- Bablina E. – Huszár G. – Ilyés Cs. – Kozmits I. – Németné Marosi K. – Simon B. (2008): *Magyarország pénzügyi számlái 2008*. Budapest: Magyar Nemzeti Bank.
- Bakacsi Gy. – Dobák M. – Balaton K. (2005): *Változás és vezetés*. Budapest: Aula Kiadó.
- Bevezetés a nemzeti számlákba I. – II. (1993): *Bankszemle*, 12(4), 35–45; 12(5), 37–45.
- Besenyei L. – Gidai E. – Nováky E (1982): *Előrejelzés – Megbízhatóság – Valóság*. Budapest: Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó.
- Csath M. (1983): *Stratégiai tervezés és vezetés*. Budapest: Közgazdasági és Jogi Kiadó.
- Cserhádi I. (2000): A fiskális politika elemzése makromodellel átmeneti gazdaságban. PhD-értekezés. Budapesti Corvinus Egyetem.
- Daniele, F. (ed.). (2017): *Understanding Financial Accounts*. OECD Publishing. doi: [10.1787/9789264281288].
- European Commission (2013): *European System of Accounts – ESA 2010*. Publications Office of the European Union. Luxembourg. doi: [10.2785/16644].
- Fondo Monetario Internacional, & International Monetary Fund. Statistics Department. (2000): *Monetary and financial statistics manual*. International Monetary Fund. Washington D.C. doi: [10.5089/9781557759740.049].
- Gál J. – Ilyés Cs. (2001): A vállalati teljesítményértékelés és az ezt megalapozó előrejelzési módszerek jelene és jövője. Magyar jövőképek a jövő Európájában. MTA Jövő-kutatási Bizottsága – Miskolci Egyetem, 179–185.
- Hüttl A. (2007): *A nemzeti számlák elvei és elszámolási szabályai*. Budapest: Központi Statisztikai Hivatal.
- Ilyés Cs. (1992): A konjunktúrakutatás mint az üzleti előrejelzések első formája rövid történeti áttekintése. A rövid távú üzleti előrejelzések néhány aktuális statisztikai-módszertani kérdése. Doktori értekezés. Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem.
- Ilyés Cs. – Ilyésné Molnár E. (2013): A pénzügyi számlák módszertani elemzése és alkalmazási lehetőségei a mikroállalkozások életében. In Ferencz Á. (szerk.): *Környezettudatos gazdálkodás és menedzsment*. Gazdálkodás és Menedzsment Tudományos Konferencia, Kecskemét.
- Ilyés Cs. – Ilyésné Molnár E. (2014): Nem pénzügyi vállalatok pénzügyi számlái. In Solt Katalin (szerk.): *Alkalmazott Tudományok I. Fóruma*. Budapest: BGF.
- Ilyés Cs. – Ilyés-Molnár E. (2014): Statistical analysis of financial accounts in case of nonfinancial corporations. In Shopovski, J. – Marolov, D. (eds.): *2nd Eurasian Multi-disciplinary Forum*. Tbilisi.

- Ilyés Cs. (2015): Makrogazdasági folyamatok elemzése, alkalmazása a vállalkozások gazdálkodásában különös tekintettel a pénzügyi számlák területén. PhD-értekezés. Miskolci Egyetem.
- Institute for Mergers, Acquisitions and Alliances/IMAA/ (2018): Mergers & Acquisitions Statistics by Countries. <https://imaa-institute.org/m-and-a-statistics-countries/> (letöltve: 2018. 08. 14.).
- Magyar Nemzeti Bank: TEÁOR módszertani útmutató. Budapest, MNB, 2015. <https://www.mnb.hu/letoltes/m8-szektor-1> (letöltve: 2018. 07. 17.).
- Magyar Nemzeti Bank (2017): Sajtóközlemény a nemzetgazdaság pénzügyi számláinak adatairól 2016. IV. negyedév. Statisztikai Közlemények. <http://www.mnb.hu/statisztika/statisztikai-adatok-informaciok/statisztikai-kozlemenyek/teljeskoru-penzugyi-szamlak/sajtokozlemenye-a-nemzetgazdasag-penzugyi-szamlainak-adatairól-2016-iv-negyedev> (letöltve: 2018. 08. 14.).
- OECD: Annual National Accounts. OECD.Stat database. <https://stats.oecd.org/> (letöltve: 2018. 08. 14.).
- Seung-Hun Chun (2010): Strategy for Industrial Development and Growth of Major Industries in Korea. https://web.archive.org/web/20131011120833/http://www.kds.re.kr/pds/102/MRDA_2010_4.pdf (letöltve: 2018. 06. 04.).
- Statisztikai Tükör (2018): Gazdasági kapcsolatok Magyarország és a Koreai Köztársaság között. Budapest: Központi Statisztikai Hivatal.
- Stiglitz, J. E. – Sen, A. – Fitoussi, J. P. (2009): Report by the Commission on the Measurement of Economic Performance and Social Progress. September. <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/118025/118123/Fitoussi+Commission+report> (letöltve: 2018. 04. 11.).
- statista – The Statistics Portal (2017): Top 20 export countries worldwide in 2016 <https://www.statista.com/statistics/264623/leading-export-countries-worldwide/> (letöltve: 2018. 04. 11.).
- South Korea GDP 1960-2018 Trading Economics. <https://tradingeconomics.com/south-korea/gdp> (letöltve: 2018. 04. 22.).
- Völgyi K. (2018): *A belső és külső kereslet szerepe Dél-Korea gazdasági növekedésében.* Magyar Tudományos Akadémia Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont. Világ gazdasági Intézet. Műhelytanulmányok, 1–22.